

การพัฒนาระบบการควบคุมภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 3

Developing the System of Internal Control of Schools under the Office of Ubon Ratchathani Educational Service Area Zone 3

โสวรรณ แห่เหล่หล้า¹ สุธรรม ธรรมทัศนانونท์², อนันท์ ศรีอำไพ³

Sowanee Langla¹ Suthum Thummatatsananon², Anan Sri-Ampai³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 2) เพื่อพัฒนาระบบการควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการควบคุมภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ คร.ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ พลอากาศตรี คร.ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer, Dr., Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Air Vice Marshal Dr., Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University



เขต 3 ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบการควบคุมภายในโรงเรียนเอื้อคไหญ่พิทยา กลุ่มตัวอย่างระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ปีการศึกษา 2552 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 12 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 20 คน ครู จำนวน 59 คน รวม 91 คน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานการเงิน เจ้าหน้าที่การบัญชี หัวหน้างานพัสดุ หัวหน้างานบริหารวิชาการ หัวหน้างานบริหารงบประมาณ หัวหน้างานบริหารงานบุคคล หัวหน้างานบริหารทั่วไป และครูโรงเรียนเอื้อคไหญ่พิทยา รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกผลการประชุม แบบบันทึกผลการนิเทศการศึกษา และแบบประเมินระบบ การควบคุมภายใน โดยผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ผลการดำเนินการระยะที่ 1

1. สภาพการปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน 5 องค์ประกอบ อยู่ระดับมาก โดย 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม มีการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน 2) การประเมินความเสี่ยง มีการกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมขององค์กรในรูปของพันธกิจ เป้าประสงค์ และวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 3) กิจกรรมการควบคุม มีการกำหนดให้มีนโยบายและระเบียบปฏิบัติที่เหมาะสมเป็นลายลักษณ์อักษร 4) สารสนเทศและการสื่อสารมีการจัดทำและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน การเงิน และการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ไว้อย่างถูกต้องครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน และ 5) การติดตามประเมินผล คณะผู้ประเมินมีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอถึงภารกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์และการดำเนินงานขององค์กร

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียนใน 5 องค์ประกอบโดยรวม



มีปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมาได้แก่ 1) การประเมินความเสี่ยง มีปัญหาปานกลาง คือ หน่วยงาน ยังขาดทรัพยากรที่จะสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละระดับกิจกรรม 2) ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม มีปัญหาปานกลาง คือบุคลากรบางคนยังไม่ทราบถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนต่อการควบคุมภายใน 3) ด้านการติดตามและประเมินผล มีปัญหาปานกลาง คือ การประเมินผลยังไม่เป็นปัจจุบัน และการปรับปรุงแก้ไขปัญหาไม่ทันต่อเหตุการณ์ 4) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีปัญหาปานกลาง คือ ระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกยังไม่ดีพอ 5) ด้านกิจกรรมการควบคุม มีปัญหาปานกลาง คือมาตรการดูแลทรัพย์สินและป้องกันความเสียหายยังไม่รัดกุม

ผลการดำเนินการระยะที่ 2

ได้มีการพัฒนาระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบ พร้อมกับจัดทำคู่มือ การใช้ระบบ ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วอยู่ในระดับดีเมื่อนำระบบที่ออกแบบใหม่ไปใช้ พบว่ากลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามคู่มือการใช้ระบบการควบคุมภายในได้ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน ครบทั้ง 5 องค์ประกอบ ระบบการควบคุมภายในที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบนี้ มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมแล้ว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี

โดยสรุป การพัฒนาระบบการควบคุมภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ การนำไปใช้มีการควบคุมติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการควบคุมภายในเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานอื่นได้ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานและการจัดการของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบการควบคุมภายในโรงเรียน



Abstract

The system of internal control of schools under the Office of Ubon Ratchathani Educational Service Area Zone 3 is a system which can assist control or decrease risk in school work performance to be at an acceptable level. This study aimed: 1) to examine conditions and problems of internal control of schools under the Office of Ubon Ratchathani Educational Service Area Zone 3; and 2) to develop the system of internal control of schools under the Office of Ubon Ratchathani Educational Service Area Zone 3 to be efficient . The study was conducted in 2 phases: Phase 1 examined conditions and problems of internal control of schools under the Office of Ubon Ratchathani Educational Service Area Zone 3; and Phase 2 developed a system of internal control at Ueat Yai Pitthaya School. The sample in phase 1 consisted of administrators and practitioners at schools offering education in third-fourth class intervals in academic year 2009 comprising 12 directors, 20 vice director, and 59 teachers, totally 91 persons selected using the purposive sampling technique. A group of participants in Phase 2 consisted of the researcher and school director, vice director, head of finance officials, accounting official, inventory head, academic affairs administration head, budget administration head, personal administration head, and teacher at Ueat Yai Pitthaya School with a total of 10 persons. The instruments used in the study were a questionnaire, an observation form, an interview form, a note-taking form on meeting outcomes, a note-taking form on educational supervision outcomes, and an evaluation form on the system of internal control. The collected data were checked using the triangulation technique. The statistics used for analyzing quantitative data were mean and standard deviation. The qualitative data were analyzed by means of a descriptive analysis. The findings were as follows:



The operational results in Phase 1

1. For the conditions of work performance in school internal control as a whole and in 5 factors were performed at a high level. The details were found as the following :1) In the environment of control, authorities and responsibilities were assigned and identified clearly in the written form. 2) For evaluation of risks, the purposes of the organization as a whole were determined in the forms of missions goals, and purposes identified in the annual action plan. 3) For control activities, policies and appropriate regulations for action were determined in the written form. 4) For information and communication, data about work operations, finance, and performance according to the rules and regulations were treated and collected correctly, completely and updatedly. And 5) In follow-ups and evaluation, the evaluating-staff had adequate knowledge and understanding of missions, goals, purposes, and operation of the organization.

2. For the problems of internal control performance of the school in all the 5 aspects as a whole, which had problems middle level by mean score in descending order as follows : 1) The environment of control which had problems at a high level was that some of the personnel did not yet know their own roles and responsibilities for internal control. 2) The evaluation of risks which had problems at a high level was that organization still not natural resources for support the purpose activity level. 3) The activity for control which had problems at a high level was that the measures for taking care of property and for preventing damage were not yet well-fitting. 4) The information and communication with had problems at a high level were that the system of communication with inside and outside the school was not yet good enough. 5) The follow-ups and evaluation which had problems at a high level were that the evaluation was not yet updated, and that improvement and problem-solving did not yet overtake current events.



The operational results in Phase 2 There was development of the system of internal control based on the concept of the system-development cycle together with preparing a handbook on the system use the experts had the evaluate at a good level . When the redesigned system was implemented, it was found that the group of research participants had understanding and ability to perform work according to the handbook on the use of the system of internal control correctly, completely, and updatedly in all the 5. The developed system of internal control based on the concept of system development cycle consisting of 5 factors had the results of evaluation as rated by experts as a whole to be appropriate at a good level.

In conclusion, the developed system of internal control at Ueat Yai Pitthaya School under the Office of Ubon Ratchathani Educational Service Area Zone 3 was efficient. In implementing the system, there were control, follow-ups and evaluation in continuity. Therefore, the school administrator and those involved should give the importance to the development of the system of internal control in order to be able to apply to other agencies. This will cause work performance and agency management to achieve the purposes and to generate efficiency and effectiveness in the future.

Keywords : Developing the System of Internal Control of Schools under the Office of UbonRatchathani Educational Service Area Zone 3



บทนำ

ระบบการควบคุมภายใน เป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ หมายถึงถึงสำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จะทำให้การปฏิบัติงานและการจัดการของหน่วยงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินของหน่วยงาน ช่วยให้การใช้ทรัพยากรของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วย การแข่งขันในปัจจุบัน หากหน่วยงานต่างๆ ไม่มีการจัดการที่ดี หรือไม่มีการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานของหน่วยงานจะมีมาก

ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูงซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและมาตรการการควบคุมของหน่วยงาน จึงควรจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกระดับใน

หน่วยงาน ควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานที่กำหนดขึ้น และพัฒนาให้ระบบการควบคุมภายในดังกล่าวทันสมัยอยู่เสมอ และการปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจะสำเร็จหรือดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ในเรื่องระเบียบเป็นอย่างดี ส่วนผู้บริหารต้องบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยอาศัยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และให้งานสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ผสมผสานกัน เพื่อลด ความผิดพลาดบางเรื่องที่จะเกิดขึ้น เป็นการใช้ทรัพยากรและดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นอันจะส่งผลดีต่อสถานศึกษา (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. 2545 ข : 1-4)

การที่สถานศึกษาจะจัดวางระบบการควบคุมภายในตามมาตรฐานการควบคุมภายในฯ ดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในเบื้องต้นผู้บริหารต้องจัดให้มีสภาพแวดล้อมการควบคุมที่ดีในองค์กร ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคลากรในองค์กร



มีความรับผิดชอบและเข้าใจขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเอง และบุคลากรดังกล่าวจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเพียงพอ นอกจากนี้บุคลากรดังกล่าวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน รวมถึงข้อกำหนดด้านจริยธรรมที่กำหนด โดยเฉพาะในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เกี่ยวกับการวางแผน การปฏิบัติตามแผนการควบคุมดูแล และการติดตามผลนั้นเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการควบคุมภายใน ที่ต้องดำเนินการให้บุคลากรในสังกัดปฏิบัติให้เป็นไปตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจในผลงานที่รับผิดชอบ (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. 2545 ก: 1-2)

สภาพปัญหาของระบบการควบคุมภายในโรงเรียนเอื้อคใหญ่พิทยา อำเภอสรีเมืองใหม่ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ในปัจจุบันมีสภาพปัญหาและต้องการพัฒนา บุคลากร ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการควบคุมภายในโรงเรียน และการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ บุคลากรมีจำนวนจำกัด เพราะผู้ปฏิบัติงานทำหน้าที่ครูผู้สอนที่ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินงานล่าช้า ไม่ทันต่อความ

ต้องการ เมื่อมีการรวบรวมและประเมินผลต้องสูญเสียเวลาในการปฏิบัติงาน ในปัจจุบันการบริหาร การควบคุมภายในของโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังที่กล่าวมาข้างต้น จากเหตุผล และความจำเป็นสถานศึกษาจึงต้องปฏิรูปงานในทุกด้านเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามเจตนารมณ์ ระเบียบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐ

ผู้วิจัยในฐานะครูปฏิบัติการสอนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบการควบคุมภายในของโรงเรียนเอื้อคใหญ่พิทยา ซึ่งการควบคุมภายในสถานศึกษาถือเป็นเรื่องใหม่และต้องปฏิบัติให้ถูกระเบียบ จึงมีความสนใจในการทำวิจัยและพัฒนาระบบการควบคุมภายในของโรงเรียนเอื้อคใหญ่พิทยา อำเภอสรีเมืองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน



เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

2. เพื่อพัฒนาระบบการควบคุมภายใน
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ที่มีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 12 คน
รองผู้อำนวยการ จำนวน 20 คน ครู จำนวน
59 คน รวม 91 คน

ระยะที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีวิจัย และการวางแผนการทดลอง
ทางสถิติ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย
ตาม ความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร
และครูผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษา
ช่วงชั้นที่ 3-4 ปีการศึกษา 2552 ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี
เขต 3 จำนวน 12 โรงเรียนประกอบด้วย
ผู้อำนวยการ จำนวน 12 คน รองผู้อำนวยการ
จำนวน 20 คน ครู จำนวน 84 คน
รวม 116 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร
และครูผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษา
ช่วงชั้นที่ 3-4 ปีการศึกษา 2552 ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต
3 จำนวน 12 โรงเรียน โดยการเลือกกลุ่ม

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย เป็นผู้ปฏิบัติ
งานในโรงเรียนเอื้อคใหญ่พิทยา อำเภอสรี
เมืองใหม่ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การ
ศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ปีการศึกษา 2552
จำนวน 10 คน ได้แก่

1.1 ผู้วิจัย

1.2 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน
ได้มาด้วยความสมัครใจ ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน

1 คน

1.2.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียน

จำนวน 1 คน

1.2.3 ผู้ปฏิบัติงานหัวหน้างานการ
เงิน จำนวน 1 คน

1.2.4 เจ้าหน้าที่การบัญชี จำนวน

1 คน

1.2.5 หัวหน้างานพัสดุ จำนวน 1 คน

1.2.6 หัวหน้างานบริหารวิชาการ

จำนวน 1 คน

1.2.7 หัวหน้างานบริหารงบประมาณ

จำนวน 1 คน



1.2.8 หัวหน้างานบริหารงานบุคคล
จำนวน 1 คน

1.2.9 หัวหน้างานบริหารงานบริหาร
ทั่วไป จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเภทเครื่องมือ จำแนกตาม
ระยะเวลาของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและการ
ปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3
ใช้แบบสอบถามผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการควบคุม
ภายในโรงเรียนเอื้อคหใหญ่พิทยา อำเภอศรี
เมืองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุบลราชธานีเขต 3 ได้แก่

1. แบบสังเกต จำนวน 4 ฉบับ
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
จำนวน 5 ฉบับ
3. แบบบันทึกผลการประชุม จำนวน
3 ฉบับ
4. แบบบันทึกผลการนิเทศการศึกษา
จำนวน 1 ฉบับ
5. แบบประเมิน

วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้าง
เครื่องมือ สำหรับ สังเกต สัมภาษณ์แบบมี

โครงสร้าง แบบบันทึกผลการประชุม แบบ
บันทึกผลการนิเทศการศึกษา และแบบ
ประเมิน ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและ
ครอบคลุมตรงประเด็นที่จะศึกษา

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ
เก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการ
ตอบแบบสอบถามจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เสนอผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 จำนวน
12 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ
แจกแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาต่างๆ ที่
เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการ
ตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ไปถึง
ผู้บริหารสถานศึกษาต่างๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่ม
ตัวอย่างในสถานศึกษาต่างๆ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 จำนวน
12 โรงเรียน โดยการไปส่ง - รับด้วยตนเอง
ในระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552 ถึงวันที่
20 มีนาคม 2552

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับจำนวน



91 ฉบับ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และพบว่ามีความสมบูรณ์ 100 เปอร์เซ็นต์ รวมทั้งสิ้น 91 ฉบับ และได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือในส่วนที่เป็นแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ ใช้วิธี Item-total Correlation จากค่าสัมประสิทธิ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson) (ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548 : 90)

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา (Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 96)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการทดลองและวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ ดังนี้

ผลการดำเนินการระยะที่ 1

1. สภาพการปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียน ใน 5 องค์ประกอบ โดยภาพรวมระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม มีการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน 2) การประเมินความเสี่ยง มีการกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมขององค์กรในรูปของพันธกิจ เป้าประสงค์ และวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 3) กิจกรรมการควบคุม มีการกำหนดให้มีนโยบายและระเบียบปฏิบัติที่เหมาะสมเป็นลายลักษณ์อักษร 4) สารสนเทศและการสื่อสาร มีการจัดทำ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน การเงิน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ไว้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน



และเป็นปัจจุบัน และ 5) การติดตามประเมินผล คณะผู้ประเมินมีความรู้ความเข้าใจ อย่างเพียงพอถึงภารกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานขององค์กร

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียน ใน 5 องค์ประกอบ โดยภาพรวมมีปัญหา ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม มีปัญหาสูงสุดคือ บุคลากรบางคนยังไม่ทราบถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนต่อการควบคุมภายใน 2) การประเมินความเสี่ยง มีปัญหาสูงสุด คือ หน่วยงานยังขาดทรัพยากรที่จะสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละระดับกิจกรรม 3) กิจกรรมการควบคุม มีปัญหาสูงสุด คือ มาตรการดูแลทรัพย์สินและป้องกันความเสียหาย ยังไม่รัดกุม 4) สารสนเทศและการสื่อสาร มีปัญหาสูงสุด คือ ระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกยังไม่ดีพอ และ 5) การติดตามและประเมินผล มีปัญหาสูงสุด คือ การประเมินผลยังไม่เป็นปัจจุบัน และการปรับปรุงแก้ไขปัญหาไม่ทันต่อเหตุการณ์

ผลการดำเนินการระยะที่ 2

ได้มีการพัฒนาระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของวงจรการพัฒนา ระบบ พร้อมกับจัดทำคู่มือการใช้ระบบ

ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วอยู่ในระดับดี เมื่อนำระบบที่ออกแบบใหม่ไปใช้ พบว่ากลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามคู่มือการใช้ระบบการควบคุมภายในได้ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน ครบทั้ง 5 องค์ประกอบ ระบบการควบคุมภายในที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของวงจรการพัฒนา ระบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบนี้ มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมแล้ว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี

สรุป

ผลการวิจัยในขั้นตอนแรก คือ การศึกษาสภาพและปัญหาการควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

1. สภาพการปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม สอดคล้องกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (2544 ก : 5-7) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณสมบัติตรงตามระเบียบฯ ที่มีความรับผิดชอบสูง สามารถมอบหมายงานได้ตามโครงสร้างเพื่อสร้างบรรยากาศและ



สภาพแวดล้อมที่ดีได้

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการประเมินความเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรินทร์ ชำนาญดู (2548 : 104-105) ได้ศึกษา การบริหาร การควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า สภาพแวดล้อมของการควบคุม และการประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางแนวปฏิบัติในการบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม ได้เสนอแนวปฏิบัติในการบริหารการควบคุมภายในตามมาตรฐาน 5 ด้าน ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 คือ พัฒนาระบบการควบคุมภายในของโรงเรียนเอื้อคใหญ่พิทยา อำเภอสรีเมืองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 การพัฒนาระบบการควบคุมภายในของโรงเรียนเอื้อคใหญ่พิทยา อำเภอสรีเมืองใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 โดยใช้วงจรพัฒนาระบบ(System Development Life :

SDLC) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาระบบ (Systems Investigation) การวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) การออกแบบระบบ (Systems Design) การนำระบบไปใช้ (Systems Implementation) และ การบำรุงดูแลรักษาและการทบทวนระบบ (Systems Maintenance and Review) ตามกรอบงาน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล โดยใช้กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ผลการอภิปรายผล มีดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของการควบคุม หน่วยงานมีการมอบหมายอำนาจและหน้าที่ ความรับผิดชอบให้กับบุคคลเหมาะสม จัดทำคู่มือครูที่ได้พรรณนางานไว้อย่างชัดเจน มอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรพรรณนา ลักษณะงาน ของบุคลากรทุกระดับไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับอ้างอิงในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันมิให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือ การละเว้นการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง มีการจัดฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้โดยวิธีประชุมเชิงปฏิบัติให้มีความรู้ความเข้าใจทุกคน ฝ่ายบริหารมีการนำการประเมินผล รายงานผล แต่ละกิจกรรมย่อยและภาพ



รวมมีการประเมินให้รอบคอบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของชูลีกาญจน์ ไชยเมืองดี (2548 : 85-86) ได้ศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า สภาพแวดล้อมการควบคุม ได้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ในเรื่องปรัชญาและรูปแบบการปฏิบัติการ ความซื่อสัตย์และจรรยาบรรณ ความรู้ความสามารถของบุคลากร โครงสร้างองค์การ การมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยนั้นได้มีระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง แนวปฏิบัติหรือคู่มือ การปฏิบัติงานระบุไว้เพื่อให้พนักงานนั้นสามารถปฏิบัติตามได้

2. การประเมินความเสี่ยง

มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในระดับกิจกรรม และวัตถุประสงค์นี้สอดคล้องและสนับสนุนวัตถุประสงค์ระดับองค์การ มีการได้ใช้นโยบายและวิธีปฏิบัติ แผนปฏิบัติงาน แผนงบประมาณ แนวทาง การปฏิบัติงาน ทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองต้องอำนวยความสะดวกให้ภาระงานตามโครงการ/ งาน/กิจกรรม บรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งระยะเวลาทรัพยากรมีการติดตามผลการปฏิบัติตามวิธีการควบคุมที่กำหนด เพื่อ

ป้องกันหรือลดความเสี่ยง ได้กำหนดให้มีการรายงานผลงานในการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมทุกครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของณรินทร์ ชำนาญดู (2548 : 104-105) ได้ศึกษาการบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การประเมินความเสี่ยง ควรร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายใน การดำเนินงานกำหนดกระบวนการประเมินความเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง และแนวทางการบริหารความเสี่ยงจัดประชุมเพื่อชี้แจงบุคลากรในสถานศึกษา ในการระบุปัจจัยเสี่ยง และแนะนำวิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยงในกรณีต่างๆ จัดให้มีการควบคุมความเสี่ยงร่วมกัน และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์งาน ปัญหา เพื่อร่วมกันประเมินความเสี่ยง

3. กิจกรรมการควบคุม

ฝ่ายบริหารกำหนดกิจกรรมการควบคุมที่จำเป็นเพื่อจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ และมีการ สั่งการให้มีการปฏิบัติตามกิจกรรม ควบคุมที่กำหนด พบว่าได้ปฏิบัติตามจากนโยบายและวิธีปฏิบัติ แผนปฏิบัติงาน แผนงบประมาณ แนวทางการ ปฏิบัติงาน กิจกรรมการควบคุมได้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์และผลการประเมินความเสี่ยง



บุคลากรทุกคนทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการควบคุม มีคำสั่ง ในการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรผู้ร่วมวิจัยได้จัดทำตามนโยบายและแผนงาน ได้ปฏิบัติตามโครงการ แผนปฏิบัติงาน แผนงบประมาณ แนวทางการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน ปฏิบัติงานสอดคล้องกับการศึกษาของทิพย์วรรณ นามพรม (2549 : 52) ได้ศึกษาการบริหารการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO ของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัด พบว่ามีการสอบทานติดตามผลสำเร็จที่บรรลุตามแผนของกิจการมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และวงเงินอนุมัติของผู้บริหารแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร และมีมาตรการป้องกันและดูแลรักษาทรัพย์สินอย่างรัดกุมและเพียงพอ เนื่องจากเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบาย วิธีปฏิบัติและคำสั่งต่างๆ ที่ฝ่ายบริหารกำหนด

4. สารสนเทศและการสื่อสาร

มีระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกอย่างเพียงพอเชื่อถือได้ และทันกาล มีระบบสารสนเทศที่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และเหมาะสมทันต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ข่าวสารที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ทันเหตุการณ์ และสะดวกในการเข้าถึง และ

ปลอดภัย รวมทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญสอดคล้องกับการศึกษาของณรินทร์ ชำนาญคู (2548 : 104-105) ได้ศึกษาการบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สารสนเทศและการสื่อสาร ควรจัดระบบสารสนเทศและการสื่อสารเกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เพียงพอ เหมาะสม และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยจัดลำดับความสำคัญของสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสารสนเทศและการสื่อสาร และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินงานในสถานศึกษา รวมทั้งจัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณอยู่เสมอ

5. การติดตามประเมินผล

มีการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ได้ปฏิบัติตามรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยฝ่ายบริหารต้องจัดให้มีการติดตามประเมินผลโดยการติดตามผลในระหว่าง การปฏิบัติงาน และการประเมินผลเป็นรายครั้งอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อ



ให้เกิดความมั่นใจได้จัดหาบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางวิชาชีพ และการจัดอบรม สอดคล้องกับการศึกษาของ ณรินทร์ ชำนาญกุล (2548 : 104-105) ได้ ศึกษา การบริหารการควบคุมภายในสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การติดตามประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผล กำหนดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน เป็นประจำทุกเดือน ส่งเสริมให้มีการติดตาม ประเมินผลอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนา การควบคุมภายในของสถานศึกษา โดยจัดให้มีการระดมสมอง เพื่อรับทราบปัญหาข้อ บกพร่องและแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และควรจัดทำรายงานผล การประเมินผลต่อ สาธารณะเป็นประจำทุกปี

ในส่วนที่สามของการวิจัย คือ การ ประเมินระบบการควบคุมภายใน โดยผู้เชี่ยวชาญ ระบบการควบคุมภายในที่พัฒนาขึ้นตาม แนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบ ประกอบ ด้วย 5 องค์ประกอบนี้ มีผลการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมแล้ว มีความเหมาะสม อยู่ในระดับดี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก อาจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ พล.อ.ต.ดร.อนันต์ ศรีอำไพ กรรมการ ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.นุชวรา เหลืองอังกู ประธานกรรมการสอบ และรอง ศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา กรรมการ สอบ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ กิจระการ อาจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร รองศาสตราจารย์วิรัตน์ พงษ์ศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนิรุทธ์ โชติถนอม นายบุญเหลือ เจริญลอย นายอุทิศ พันธุ์จุม นายชาญยุทธ หาญชนะ นายบุญสนอง พลมาศย์ นายจักรพันธ์ ไชยยิ่งฤกษ์ศิริ นายอร่าม สมสวย นางสุภาพร เจริญศรี นางสาวเมทินี หวาน อารมณ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและ คณะครูโรงเรียนเอื้อคิใหญ่พิทยฯ อำเภอ ศรีเมืองใหม่ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การ ศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ทุกคนที่มีส่วนร่วม ในการวิจัยในครั้งนี้ให้คำเินไปด้วยความ เรียบร้อยด้วยดี



ขอขอบพระคุณรองผู้อำนวยการจงรัก ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์
 วินิจ นางศิริลักษณ์ วินิจ นางสาวแสงจันทร์ จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชา
 แห่ลงหล้า เด็กชายเจริญศักดิ์ วินิจ เด็กชาย พระคุณบิดา มารดาทั้งครู อาจารย์และผู้มี
 กรวิชัย วินิจ และนางจินตนา เกษเจริญคุณ พระคุณทุกท่าน
 ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือเป็นกำลังใจแก่

เอกสารอ้างอิง

- สุลีกาญจน์ ไชยเมืองคี. (2548) . **การศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและ
 บัญชีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. ปรินญานิพนธ์ บ.ม. เชียงใหม่ :
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรินทร์ ชำนาญคุ. (2548). **การบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
 ปรินญานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535).**การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.ภาควิชาวิจัย
 และพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2548).
 พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. กอสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2544). **ก. การควบคุมภายใน : วิธีสู่การป้องกัน
 ความเสียหายและลดความสูญเสีย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ,. (2545). ก.
 คำแนะนำ : การ นำมาตรฐานการควบคุมภายในไปใช้ในเชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่
 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ. (2545). ข. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงิน
 แผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ
 : ศุภสกลาตพร้าว. (2544). ข. "ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่า
 ด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุม ภายใน พ.ศ. 2544," ราชกิจจานุเบกษา
 เล่มที่ 118, ตอนที่ 44 ก. 26 ตุลาคม.